

پژوهش

تأثیر «دکترین اختاپوس» اسرائیل بر تصویر کلیشه ای قدرت سپاه پاسداران

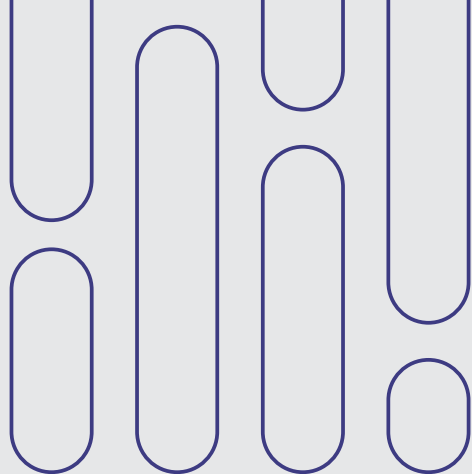
08 مارس 2023

تسعیدت کلایش

پژوهشگر مقطع دکترای علوم سیاسی، دانشگاه مولود معمري شهر
تیزی وزو، الجزائر

RASANAHA
المعهد الدولي للدراسات الإيرانية
International Institute for Iranian Studies

فهرست

مقدمه	3
نخست: جایگاه سپاه پاسداران در راهبرد امنیتی ایران در فضای داخلی و منطقه ای.....	3
دوم: تغییر رویه موساد اسرائیل در مقابله با تحرکات سپاه پاسداران ایران.....	9
سوم: پیامدهای احتمالی خدشه دار شدن تصویر کلیشه ای اقتدار و توانمندی سپاه پاسداران.....	15
برآیند	21

مقدمه

ایران برای نشان دادن اقتدار سپاه پاسداران تبلیغات گسترده ای انجام می دهد و در این زمینه به دستاوردهای امنیتی در خاورمیانه و نفوذ در کشورهای عربی بواسطه گروههای نیابتی، استناد می شود. در مقابل، اسرائیل که برای مقابله با ایران راهبرد تازه ای روی دست گرفته، برای خدشه دار کردن این تصویر اقتدار و انسجام سپاه پاسداران کمر همت بسته است. نفتالی بنت نخست وزیر پیشین اسرائیل این راهبرد تازه برای مقابله با ایران را «دکترین اختاپوس» نامیده است.

در این زمینه، پژوهش حاضر به بررسی راهبرد تازه اسرائیل برای مقابله با تحرکات منطقه ای و فعالیت‌های هسته ای ایران می پردازد؛ فعالیت‌هایی که ممکن است منجر به دستیابی ایران به سلاح هسته ای شود و اسرائیل که علنا وارد فاز خصومت و رقابت با این کشور شده، چنین امری را بر نمی تابد. و با توجه به موفقیت عملیات این راهبرد تازه اسرائیل، در این پژوهش پیامدهای احتمالی این راهبرد بر سپاه پاسداران که آینه تمام نمای توان و اقتدار نظام است، به بحث گرفته می شود. برای این منظور در ابتدا به جایگاه سپاه پاسداران در راهبرد امنیتی ایران اشاره ای خواهیم داشت و سپس به روشهایی که موساد اسرائیل برای مقابله با عملیات سپاه پاسداران در پیش می گیرد، می پردازیم آنگاه پیامدهای احتمالی این مسأله بر تصویر کلیشه ای توان و اقتدار سپاه پاسداران را مورد بررسی قرار می دهیم.

نخست: جایگاه سپاه پاسداران در راهبرد امنیتی ایران در فضای داخلی و منطقه ای

سپاه پاسداران انقلاب ایران بعد از شکست نظام پهلوی در تاریخ ۰ می سال ۱۹۷۹ میلادی به فرمان خمینی تأسیس شد و زیر نظر مستقیم او به فعالیت پرداخت^(۱). سپاه، مهمترین نیروی نظامی ایران از نظر بودجه

(۱) حسن راضی، سپاه پاسداران ایران و هیمنه اقتصادی.. اهداف و انگیزه ها، توضیحات (عربستان سعودی: مرکز پژوهشها و مطالعات اسلامی ملک فیصل)، ص ۱.

نظامی و مأموریت‌های محوله به شمار می رود. سپاه پاسداران عناصر مختلفی دارد که باورهای مشترک، روحیه انقلابی و وفاداری به ولایت فقیه خصیصه مشترک همه آنهاست. تعداد نیروهای سپاه پاسداران اعم از نیروهای زمینی، هوایی و دریایی به ۱۲۵ هزار نیرو می رسد^(۱). سپاه پاسداران که در سطح داخلی و خارجی به عنوان یک قدرت بازدارنده عمل می کند برای نظام ایران و راهبرد امنیتی آن یک رکن اساسی به شمار می رود که در این فرصت، به کارکردهای امنیتی آن می پردازیم:

یک. جایگاه سپاه پاسداران در راهبرد امنیتی داخلی ایران

سپاه پاسداران جایگاه مهمی در راهبرد امنیتی داخلی دارد و در این راستا در دو سطح به نقش آفرینی می پردازد.

الف. پاسداری از انقلاب و دستاوردهای آن: اصل ۱۵۰ قانون اساسی ایران چنین می گوید: «سپاه پاسداران انقلاب اسلامی که در نخستین روزهای پیروزی این انقلاب تشکیل شد، برای ادامه نقش خود در نگهبانی از انقلاب و دستاوردهای آن پابرجا می ماند»^(۲) کم کم اندیشه و ساختار سپاه پاسداران پیشرفت و تغییراتی به خود دید به گونه ای که از مأموریت اولیه آن که همانا نگهبانی و پاسداری از ارزشهای نظام انقلابی نوپا بود، پا را فراتر نهاد^(۳). و در کنار مأموریت‌های امنیتی، در پی کسب منافع سیاسی و اقتصادی نیز همت گماشت. و به حکم اینکه نزدیک ترین هم پیمان رهبری به شمار می رود و همواره مورد حمایت و تأیید اوست، جایگاه ممتازی در نظام سیاسی کنونی دارد^(۴).

ب. مسلما، ارتش ایران با مأموریت‌های متعارفی که بر عهده دارد، به

(۱) عیله مزوزی، راهبرد بازدارندگی و پیامدهای آن بر وضعیت منطقه و بین الملل بعد از جنگ سرد، بررسی موردی وضعیت ایران، تخصص: روابط بین الملل، سال تحصیلی دانشگاهی ۲۰۱۸/۲۰۱۷ میلادی، (الجزایر: رساله دکتری دانشکده حقوق و علوم سیاسی، بخش علوم سیاسی، دانشگاه باتنه ۱)، ص ۱۴۹.

(۲) Iran's Constitution of 1979 with Amendments through 1989, p34.

(۳) Frederic Wehrey, Jerrold D. Green, Brian Nichiporuk (et al), The Rise of the Pasdaran: Assessing the Domestic Roles of Iran's Islamic Revolutionary Guards Corps, (Santa Monica, California: Rand Corporation, 2009), p11.

(۴) Sara Bazoobandi, Iran's Revolutionary Guards: Four Decades of Expanded Business and Military Influence, (Washington: The Arab Gulf States Institute in Washington «AGSIW», December 12, 2019), Pp1,2.

جایگاه و منزلت سپاه پاسداران نمی رسد. برای درک این واقعیت باید به مأموریت‌های محوله به سپاه پاسداران و نیز بودجه آن نگاهی داشته باشیم. به عنوان نمونه، در سال ۲۰۱۷ میلادی، حکومت حدود ۷,۵ میلیارد دلار را برای بودجه سپاه پاسداران تخصیص داد. در حالیکه بودجه ارتش تنها ۲,۷ میلیارد دلار بود. علاوه بر آن، از سال ۲۰۰۷ میلادی، حدود یک میلیارد دلار به بسیج تخصیص یافته است^(۱) که زیر مجموعه سپاه است.

علی خامنه ای رهبر ایران به سپاه پاسداران برای ورود به عرصه سیاسی میدان داد و این رویکرد خامنه ای بر خلاف توصیه خمینی است که در آثار وی نیز موجود است. خمینی گفته بود: «از سپاه پاسداران می خواهم که از سیاست دوری کند زیرا دخالت سپاه و ارتش در سیاست، مانع هماهنگی و انسجام آنها شده و به فروپاشی آن منجر می شود»^(۲). اینکه یکی از اعضای سپاه پاسداران یعنی محمود احمدی نژاد به مقام ریاست جمهوری رسید، بهترین دلیل بر نفوذ سیاسی سپاه پاسداران است. او بعد از انتخاب شدنش پنج تن از وزرای کابینه دولت خود را از میان سپاه پاسداران انتخاب کرد. البته نباید از نظر دور داشت که ده ها تن از نمایندگان مجلس سابقه عضویت در سپاه پاسداران را در کارنامه خود دارند^(۳).

بیرون از فضای سیاست، سپاه پاسداران بر محتوای دستگاه قدرتمند تبلیغاتی نظارت دارد و با فعالیتها و برنامه های آموزشی تلاش می کند التزام مردم به نظام را تقویت نموده و شهروندان را برای دفاع از کشور مهیا نماید و بدین سان صداقت خود را در قبال دیگر بازیگران به نمایش بگذارد. اما در حوزه اقتصادی، سپاه پاسداران با حضور گسترده، رشد چشمگیری نصیب خود کرده و صنایع راهبردی و خدمات تجاری را در انحصار خود گرفته است. البته در کنار همه اینها، سپاه به فعالیت‌های غیر قانونی

(۱) شروق صابر، شبه نظامیان تهران: از یمن تا عراق و سوریه و لبنان.. ایران پیامهای سیاسی می فرستد، گزیده هایی از ایران، (قاهره: مرکز مطالعات سیاسی و راهبردی، سال ۱۵، شمارگان ۲۰۰، (دسامبر ۲۰۱۷ میلادی)، ص ۶۴.

(۲) گزیده هایی از ایران، اختلاف نظر در ایران در خصوص سیاست خارجی، (قاهره: مرکز مطالعات سیاسی و راهبردی، سال ۱۴، شمارگان ۱۷۹، (اکتبر ۲۰۱۵م)، ص ۴۰.

(۳) امیره محمد عبد الحليم، نفوذ سپاه پاسداران در آفریقا و نقشهای متعدد این نهاد و چالشهای سخت، (ریاض: مجله مطالعات ایران، مؤسسه بین المللی مطالعات ایران، شمارگان ۶، مارچ ۲۰۱۸ میلادی، ص ۱۱۴.

مانند قاچاق، تجارت اسلحه و پولشویی نیز مبادرت می ورزد^(۱). سپاه پاسداران همچون یک بخش خصوصی در ایران است و بانکها و نهادهای مالی وابسته به آن از بزرگترین بازیگران در بورس اوراق بهادار به شمار می روند^(۲). همچنین سپاه از طریق مؤسسات خیریه ای که دارد در داخل و خارج ایران خدمات اجتماعی نیز ارائه می کند. این نهاد خیریه ای در داخل ایران به نام «بنیاد» موسوم است که در گسترش محبوبیت سپاه نقش عمده ای دارد^(۳). علاوه بر آن، این بنیاد در فعالیتهای مدنی مانند مقابله با حوادث طبیعی همچون زلزله و سیل نیز مشارکت دارد. از آنچه بیان شد، می توان دریافت که سپاه پاسداران در تحقق امنیت همه جانبه ایران در تمام ابعاد سیاسی، اجتماعی و اقتصادی نقش مهم و پر رنگی بر عهده دارد.

ب. مقابله با مخالفین داخلی و اعتراضات مردمی در هنگام بحرانها:

سپاه پاسداران همان نهادی است که در سرکوب اعتراضات در ایران نقش اصلی را بر عهده دارد. به عنوان نمونه در سالهای اخیر در سرکوب اعتراضات ۲۰۱۷ و ۲۰۱۸ میلادی و همچنین بحران سوخت در سال ۲۰۱۹ میلادی و نیز بحران تنش آبی در سال ۲۰۲۱ نقش داشته است.

در واقع به جای محدود کردن نقش سپاه و بسیج، به این نهاد میدان داده شده است. علاوه بر آن، ایجاد ستاد امر به معروف و نهی از منکر و مجوز دادن به سپاه و بسیج برای بازداشت افرادی که شئون دینی را رعایت نمی کنند، دست بسیج را در اجرای قانون باز گذاشته است^(۴). اخیرا ما شاهد بروز پیامدهای منفی رفتارهای سختگیرانه نیروی بسیج در برخورد با زنانی که حجاب اجباری را رعایت نمی کنند و نیز زنانی که اصطلاحا به آنها

(۱) Frederic Wehrey, Jerrold D. Green, Brian Nichiporuk (et al), Op.Cit, p11.

(۲) علی آلفونه، خلافت سیاسی در جمهوری اسلامی ایران: صعود سپاه پاسداران انقلاب، (واشنگتن: انستیتو کشورهای خلیج عربی در واشنگتن، شماره ۱، ۵، فوریه ۲۰۱۸ م)، ص ۳.

(۳) امیره محمد عبد الحليم، همان، ص ۱۱۳.

(۴) 12 Afshon P. Ostovar, Guardians of the Islamic Revolution Ideology, Politics, and the Development of Military Power in Iran (1979–2009), A dissertation submitted in partial fulfillment of the requirements for the degree of Doctor of Philosophy (History), The University of Michigan, 2009, p192.

« بدحجاب» گفته می شود، بوده ایم که بحران اخیر تنها مشتی از خروار است.

خلاصه کلام اینکه، از آغاز هزاره سوم، سپاه پاسداران به عنوان یک مجموعه گسترده اجتماعی، سیاسی و اقتصادی فعالیت نموده به گونه ای که در تمام زوایای فضای سیاسی و جامعه ایران نقش آفرینی می کند^(۱).

دو. جایگاه سپاه پاسداران در راهبرد امنیتی منطقه ای ایران

ایران راهبرد خارجی خود را با استفاده از دو تفکر دنبال می کند: «تفکر دولت» و «تفکر انقلاب». یعنی در تعامل با کشورها و دولتها از اندیشه دولت بهره می گیرد اما در روابط خود با شبه نظامیان و گروههای مسلح، تفکر انقلابی را سرلوحه خود قرار می دهد. و همین امر مسأله ایران را بسیار پیچیده ساخته است^(۲) که گاهی میان گفتمان و رفتار ایران تناقض دیده می شود و گاهی نیز دوگانگی گفتمان در ایران خود را نشان می دهد. زیرا ایران با اندیشه دولت با دولتها تعامل می کند. در حالیکه سپاه پاسداران اندیشه انقلابی را دنبال می کند. این دوگانگی مخصوصا زمانی خود را بیشتر نشان می دهد که دولت در اختیار «اصلاح طلبان» باشد که نمونه آن را در دوره حسن روحانی رئیس جمهور پیشین شاهد بودیم.

تلاش سپاه برای ایجاد و گسترش نفوذ در کشورهای همجوار منطقه ای و مخصوصا در خاورمیانه از اهمیت بالایی برخوردار است. در این راستا، تلاش می کند با نفوذ در میان شیعیان با استفاده از ابزار مذهب و ولایت فقیه، تأمین مالی گروههای نیابتی، ارائه کمکهای تسلیحاتی و آموزشی برنامه های خود را پیش ببرد و حتی فعالیت های خود را به مناطقی دور از کشورهای همجوار نیز گسترش دهد.

نقش سپاه پاسداران در اجرای راهبرد خارجی ایران را می توان چنین بیان نمود:

(۱) Frederic Wehrey, Jerrold D. Green, Brian Nichiporuk et al, Op.Cit, p11.

(۲) فراس الیاس، ژئوپلیتیک شیعی و اندیشه راهبردی ایران: زمینه های تأثیر و ایجاد نفوذ، (دوحه: مرکز مطالعات الجزیره، دسامبر ۲۰۱۹ م) ص ۱۶.

الف. صدور انقلاب به خارج و ایجاد گروه‌های نیابتی در کشورهای

هدف: سپاه پاسداران که همه فرماندهان و اعضای آن پایبندی تام به ارزشهای انقلاب دارند، بزرگترین نهاد برای صدور انقلاب به شمار می‌رود. در واقع، صدور انقلاب مأموریتی است که بر عهده بازوی خارجی سپاه پاسداران یعنی همان «سپاه قدس» نهاده شده است که در سال ۱۹۹۰ میلادی و بعد از جنگ عراق و ایران تشکیل شد و مأموریت صدور انقلاب اسلامی به خاورمیانه، ایجاد شبه نظامیان همکار، حمایت مادی و مالی از آنها و نیز آموزش و مشاوره دهی به آنها را به عهده گرفت^(۱). از مهمترین این شبه نظامیان می‌توان به حزب الله لبنان، عصائب اهل الحق و گردان حزب الله در عراق، حوثی‌ها در یمن و شبه نظامیان شیعه مدافعین حرم در سوریه و غیره اشاره کرد.

ژنرال قاسم سلیمانی فرمانده پیشین «سپاه قدس» بواسطه نفوذ زیادی که در داخل و خارج ایران داشت و روابطی که با فرماندهان شبه نظامی برقرار کرده بود، نقش عمده‌ای در پیشبرد این راهبرد بازی کرد. همچنین او در قانع کردن روسیه به دخالت نظامی در سوریه در سال ۲۰۱۵ میلادی نقش کلیدی را بازی کرد. او در همان سال اظهار داشت: «نشانه‌های صدور انقلاب اسلامی اکنون در تمام منطقه از بحرین و عراق گرفته تا سوریه و یمن و حتی تا شمال آفریقا، خود را نشان می‌دهد»^(۲). اما کشته شدن وی در حمله موشکی آمریکا در عراق در ۳ ژانویه ۲۰۲۰ میلادی، موجب ظهور خلل در محور مقاومت تحت رهبری او شد؛ به ویژه اینکه جانشین او سردار اسماعیل قاآنی همچون او از شخصیت کاریزماتیک برخوردار نیست.

ب. انجام عملیات نظامی و عملیات ترور در دیگر کشورها: سپاه

پاسداران انقلاب برای نشان دادن اقتدار و توان خود دست به رزمایشهای نظامی زیادی می‌زند. در سپتامبر ۲۰۰۸ میلادی، سپاه پاسداران رسماً

(۱) 15 «L'axe de la résistance»: l'expansionnisme régional iranien, (France: Centre de documentation de l'École militaire «CDEM), Octobre 2021), p 4

(۲) مجله البیان، چگونه سپاه پاسداران انقلاب ایران در سوریه شکست خورد؟، (۲۳ سپتامبر ۲۰۱۹م)، تاریخ بازدید: ۱۹ آگست ۲۰۲۲م، [MEgit/pw.fu//:https](https://www.meglit/pw.fu//:https)

مسئولیت دفاع از منافع ایران در خلیج عربی را بر عهده گرفت. با اینکه نیروهای دریایی سپاه برای تحمیل سلطه خود از توان چندانی برخوردار نیست اما مجموعه گوناگونی از جنگ افزارها را در اختیار دارد که می تواند امنیت کریدورهای حمل و نقل دریایی در خلیج عربی و دریای خزر را تهدید کند و توانایی خود در بستن تنگه هرمز را نشان دهد^(۱). در سالهای اخیر منطقه خلیج شاهد چندین حمله ایران به کشتیها، مصادره نفتکشها و سرنگونی پهبادها بوده است. این وضعیت، دونالد ترامپ رئیس جمهور پیشین امریکا را بر آن داشت تا برای حمایت از امنیت دریانوردی در خلیج عربی و آبراههای راهبردی در منطقه، یک ائتلاف نظامی دریایی به رهبری ایالات متحده تشکیل دهد.

علاوه بر آن، سپاه به عملیات ترور در خارج از کشور نیز اقدام می کند و آخرین مورد این تلاشها در خاک امریکا صورت گرفت. ایالات متحده در ۱۰ آگست ۲۰۲۲ میلادی اعلام کرد که طرح سپاه پاسداران برای ترور جان بولتن مشاور پیشین امنیت ملی امریکا را خنثی کرده است. همچنین نیروهای اطلاعات ترکیه موفق شدند طرح سپاه برای ترور هشت اسرائیلی در خاک ترکیه را کشف و خنثی کنند^(۲).

دوم: تغییر رویه موساد اسرائیل در مقابله با تحرکات سپاه پاسداران ایران

تلاش ایران به عنوان یک قدرت منطقه ای که امکان پیوستن آن به باشگاه هسته ای نیز وجود دارد، برای نقش آفرینی در خاورمیانه با مخالفت دیگر قدرتهای منطقه ای مخصوصا اسرائیل مواجه شده است. گفتنی است ایران و اسرائیل از سال ۲۰۰۴ میلادی به بعد وارد جنگ پنهانی شده اند که رسانه ها از آن به «جنگ سایه» یاد می کنند. اما اخیرا اسرائیل نه تنها

(۱) Claire Taylor, Iran: Conventional Military Capabilities, (Note: SN/ IA/4264, Section. International Affairs and Defence Section, UK Parliament, The House of Commons Library), P11.

(۲) دیارنا، طرح ناکام ترور در ایالات متحده، نشان از عدم توانمندی سپاه پاسداران انقلاب دارد، (۱۲ آگست ۲۰۲۲م)، تاریخ بازدید: ۱۹ آگست ۲۰۲۲م، [wFpPw/pw.fu//:https](https://www.wfpw/pw.fu/)

حملات خود را علیه گروه‌های نیابتی ایران شدت بخشیده بلکه در داخل ایران نیز به قدرت نمایی پرداخته است و در این راستا برای عملی ساختن راهبرد «دکترین اختاپوس» در داخل ایران اقدام به ترور دانشمندان هسته‌ای و فرماندهان نظامی سپاه نموده و برخی از فرماندهان سپاه را در داخل ایران بازجویی می‌کند.

اینک به روشهای برخورد اسرائیل با تهدیدهای سپاه پاسداران نگاهی می‌اندازیم:

یک. روشهای نوین اسرائیل در جنگ پنهانی با ایران

از نگاه اسرائیل «ایران هسته‌ای»، تهدیدی برای «موجودیت» و جایگاه منطقه‌ای اسرائیل به شمار می‌رود. از این رو، اسرائیل به حملات پیشگیرانه علیه ایران دست می‌زند و اخیراً جنگ سری میان طرفین شکل علنی به خود گرفته است. همچنین اسرائیل با هرگونه توافق بین‌المللی در مورد برنامه هسته‌ای ایران مخالف است و خود را پایبند به چنین توافقی نامی نمی‌بیند و در سایه گفتمان نفرت‌پراکنی ایران و مخصوصاً فرماندهان سپاه پاسداران، این حق را برای خود محفوظ می‌دارد که بر اساس منافع و برای امنیت خود دست به هر اقدامی بزند. و در این راستا ترجیحاً به اقدام نظامی گزینشی در اماکن تأسیسات هسته‌ای مبادرت می‌ورزد. از این رو، اسرائیل در سال ۲۰۱۸ میلادی ترامپ رئیس‌جمهور وقت آمریکا را قانع کرد که از توافق هسته‌ای که در سال ۲۰۱۵ میلادی و در دوره اداره اوباما امضا شده بود، خارج شود.

در حالیکه دولت جو بایدن برای دستیابی به یک توافق تازه با ایران تلاش می‌کند، اسرائیل با این رویه مخالف است و تلاش می‌کند در صورت حصول چنین توافقی شروط تل‌آویو نیز مد نظر قرار گیرد و ایران از «طرح توسعه موشکی، ارسال کمک‌های تسلیحاتی و تأمین مالی گروه‌های تروریستی» دست بردارد. زیرا اسرائیل تلاش می‌کند برای مقابله با این خطرها از هر وسیله ممکن استفاده کند^(۱).

(۱) دالیا داسا کای، سیاستهای اسرائیل در مورد ایران بعد از برجام، (مرکز سیاستهای عمومی خاورمیانه، مؤسسه راند، ۲۰۱۶ م) ص ۳.

الف. هدف قرار دادن گروه‌های نیابتی ایران در کشور ثالث: بعد از بهار عربی، اسرائیل دریافت که هم پیمانان ایران گرداگرد آن را فراگرفته اند و گروه‌های نیابتی تهران در کشورهای چون سوریه، عراق و لبنان حضور دارند. برای مقابله با چنین پدیده ای، ستاد کل ارتش اسرائیل از سال ۲۰۰۳ میلادی بدینسو، حملاتی را با حمایت گسترده نیروی هوایی علیه اهداف محور مقاومت مخصوصا در سوریه و عراق انجام می دهد که از آن به راهبرد «نبرد بین جنگها» یاد می شود. از سال ۲۰۱۸ میلادی بدینسو، این حملات هوایی بر کریدور تهران- بیروت شدت گرفته است و با این روش، اسرائیل از حمله مستقیم به خاک ایران پرهیز می کند. هدف این حملات، هدف قرار دادن کاروانهای لجستیک است که کمکهای تسلیحاتی را به حزب الله لبنان می رساند. ژنرال گادی آیزنکوت رئیس کل ستاد ارتش اسرائیل اعلام کرد که تنها در سال ۲۰۱۸ میلادی، «تساهال» (Tsaahal) ۲۰۰۰ حمله به نیروهای وابسته به ایران انجام داده است. اسرائیل تقریبا همیشه فرودگاه دمشق و نیز پایگاه هوایی نیروهای وابسته به ایران در طرطوس را هدف حملات هوایی قرار می دهد تا مانع از فرود هواپیماهای ایرانی حامل تجهیزات جنگی شود.

ب. حمله به تأسیسات هسته ای و تهدید امنیت سایبری ایران: نشانه های زیادی مبنی بر جریان جنگ سایبری میان ایران و اسرائیل وجود دارد. و اسرائیل بارها تأسیسات هسته ای ایران را مورد حمله سایبری قرار داده است. در پی انفجار در تأسیسات هسته ای نطنز در ۱۱ آوریل ۲۰۲۱ میلادی، ایران رسماً اسرائیل را به دست داشتن در این خرابکاری متهم کرد. بنیامین نتانیاھو در یک کنفرانس خبری مشترک با لوید آستین وزیر دفاع وقت امریکا در شهر قدس بدون اینکه به اتهام ایران پاسخی بدهد، گفت: «ایران هیچگاه از دست یافتن به آرزوی خود یعنی دستیابی به سلاح هسته ای دست بر نمی دارد و اسرائیل نیز متعهد است که نگذارد ایران به سلاح هسته ای دست یابد»^(۱).

(۱) سعید عکاشه، ایران و اسرائیل.. کدام یک در این جنگ نامتعارف پیروز می شوند؟ مرکز مطالعات سیاسی

پیش از این نیز هرتزل هالیوی رئیس اطلاعات نظامی اسرائیل در اکتبر ۲۰۱۵ میلادی در پاسخ به سؤال مبنی بر اینکه آیا اسرائیل در دهه پیش رو وارد جنگی خواهد شد، گفت: «ما عملاً در وضعیت جنگ با ایران هستیم. این یک جنگ فناورانه است که مهندسان ما با مهندسان آنها می‌جنگند. و این جنگ در آینده گسترده‌تر خواهد شد»^(۱). علاوه بر آن، اسرائیل حملات سایبری چندی به تأسیسات نظامی و غیر نظامی ایران انجام داده که مسئولیت آنها را به عهده نگرفته است.

مسئله اسرائیل در زمینه جنگ سایبری از توانمندی بالایی برخوردار است که بسی فراتر از توانمندی ایران در این زمینه است. اسرائیل یکی از قدرتهای مطرح در زمینه فضای مجازی در کل جهان به شمار می‌رود. در ۱۸ می ۲۰۲۰ میلادی اسرائیل با حمله سایبری به بندر «شهید رجایی» ایران خسارات قابل توجهی به آن وارد کرد. این حمله در پاسخ به تلاش ایران برای حمله سایبری به اسرائیل صورت گرفت^(۲).

ج. هدف قرار دادن ایران بر اساس «دکترین اختاپوس»: این رویه شامل تاکتیکهایی از جمله ترور است که موساد به کرات علیه دشمنان خود استفاده کرده است. مناحیم بیگن نخست وزیر پیشین اسرائیل راهبرد حملات پیشگیرانه متعارف را علیه تأسیسات سلاحهای کشتار جمعی و نیز ترور هدفمند مهندسان، دانشمندان و شخصیت‌های دیپلماتیک در پیش گرفت تا جلوی توسعه برنامه سلاحهای کشتار جمعی در منطقه را بگیرد^(۳). اما آنچه تازگی دارد این است که این بار کشور هدف ایران است که همواره به اقتدار و توانمندی خود می‌بالد و اسرائیل در داخل خاک ایران عملیات زیادی را انجام می‌دهد و مسئولیت آن را نیز می‌پذیرد.

و راهبردی ال‌ه‌رام، (۱۴ آوریل ۲۰۲۱م)، تاریخ بازدید: ۲۹ آگست ۲۰۲۲م، <https://ffsmY/pw.fu//:https>

(۱) دالیا داسا کای، همان، ص ۱۲.

(۲) أحمد بن علی المیمونی، جبهه فعال: پیامدهای جنگ سایبری میان ایران و اسرائیل، مجله مطالعات ایران، مؤسسه بین‌المللی مطالعات ایران «رسانه»، سال ۴، شمارگان ۱۲، (اکتبر ۲۰۲۰م)، ص ۷۳-۷۵.

(۳) El Houdaïgui Rachid, Gouyez Ben Allal Anass, Rivalité et quête de leadership au Moyen-Orient a la lumière de l'accord sur le programme nucléaire iranien, Paix et Sécurité Internationales, (España: Universidad de Cádiz, Nf. ۱۷, ۵°), p ۷۷.

و حجم بالایی عملیات اسرائیل در داخل خاک ایران و پذیرش مسئولیت آن برخلاف معمول، نظام ایران و مخصوصاً نهاد سپاه پاسداران را دچار سردرگمی کرده است. زیرا بعد از عملیات پنهانی اسرائیل علیه گروه‌های نیابتی ایران، اکنون نوبت مقابله با حامی این گروه‌ها رسیده است. نفتالی بنت نخست وزیر پیشین اسرائیل اولین فردی بود که از راهبرد تازه اسرائیل علیه ایران به دکترین اختاپوس یاد کرد. او در مصاحبه‌ای با روزنامه «اکونومیست» گفت: «ما در حال اجرای دکترین اختاپوس هستیم. دیگر، با شاخک‌ها یعنی با گروه‌های نیابتی ایران درگیر نمی‌شویم. ما رویه تازه‌ای برای هدف گرفتن سر در پیش گرفته ایم»^(۱).

دکترین اختاپوس شامل مواردی است که در اینجا به آنها می‌پردازیم:

یک. ترور شخصیت‌های نظامی و علمی مرتبط با برنامه هسته‌ای در

داخل ایران: در این راستا، موساد ید الله خدمتی دومین مقام مسئول سپاه پاسداران را در داخل ایران بازجویی کرد. پیش از او یک افسر «سپاه قدس» به نام منصور رسولی نیز مورد بازجویی قرار گرفته بود. اسرائیل مدعی است با کمک اطلاعاتی که از این بازجویی به دست آورد توانست طرح‌های ایران برای «ترور یک ژنرال امریکایی در آلمان و یک روزنامه‌نگار در فرانسه و یک دیپلمات اسرائیلی در ترکیه» را خنثی کند. در بیانیه دفتر نخست وزیر اسرائیل آمده است که «این طرح‌ها به دستور و با موافقت و تأمین مالی رهبری نظام ایران تهیه شده بود و قرار بود که توسط سپاه پاسداران اجرا شود»^(۲).

همچنین اسرائیل به یک سلسله عملیات برای ترور دانشمندان هسته‌ای دست زد که از سال ۲۰۱۰ میلادی تا ۲۰۲۰ میلادی منجر به کشته شدن ۱۰ تن از دانشمندان هسته‌ای ایران شد و معروفترین آنها محسن فخری زاده بود که در سال ۲۰۲۰ میلادی توسط موساد ترور شد. فخری زاده یک

(۱) جاسم محمد، اسرائیل «سر اختاپوس» را در تهران هدف می‌گیرد نه «پاهای آن» را. شدت یافتن ضرب آهنگ فعالیت‌های اطلاعاتی در منطقه، نشریه المجله، (۲۱ جولای ۲۰۲۲م)، تاریخ بازدید: ۱۲ آگست ۲۰۲۲م، <https://www.61RH/pw.2u//:https>

(۲) پایگاه اینترنتی المدن، موساد یک مقام بلندپایه سپاه را در داخل ایران بازجویی می‌کند، (۲۲ جولای ۲۰۲۲م)، تاریخ دسترسی: ۱۲ آگست، <https://www.kbqsZ/pw.2u//:https>

شخصیت کلیدی در بخش نظامی فعالیتهای هسته ای ایران به شمار می رفت. ریچارد گلدبرگ رئیس بخش مبارزه با سلاحهای کشتار جمعی ایران در شورای امنیت ملی کاخ سفید در دوره ترامپ گفته بود: «کشتن فخری زاده بدون وجود رخنه امنیتی گسترده در داخل ایران، ممکن نبود»^(۱).

همچنین حمله پهبادی اسرائیل در اواخر می ۲۰۲۲ میلادی به پایگاه نظامی «پارچین» که مرکزی برای توسعه موشکی و پهبادی است، منجر به ترور یک مهندس شد. علاوه بر آن، در تاریخ ۳۱ می ۲۰۲۲ میلادی یک مهندس هوا فضا به نام ایوب انتصاری در شهر یزد با مسمومیت ترور شد^(۲). افسران سپاه پاسداران نیز از این ترورهای سریالی اسرائیل در امان نماندند و جسد سردار حسن صیاد خدایی یکی از فرماندهان سپاه پاسداران در سال ۲۰۲۲ میلادی در داخل خودروی او پیدا شد. سپاه پاسداران در پاسخ به این ترورها، دست به عملیات انتقامجویانه ای زد که هرچند برخی از آنها با موفقیت انجام شد اما به پای گستردگی و تأثیر عملیات اسرائیل در داخل ایران نمی رسد.

دو. سرقت اسناد برنامه هسته ای ایران: موساد در ۳۱ ژانویه ۲۰۱۸ میلادی آرشیو اسناد برنامه هسته ای ایران را از تورقوز آباد به سرقت برد^(۳). همچنین اسناد محرمانه ای از سازمان هوا فضا در نزدیکی تهران سرقت شد. یوسی کوهن رئیس پیشین موساد ضمن تأیید این عملیات توضیح داد که چگونه حتی قبل از اینکه مأموران موساد از ساختمان آرشیو خارج شوند، این اسناد به صورت دیجیتالی به اسرائیل انتقال داده شدند^(۴). محمود احمدی نژاد با اشاره به نفوذ اطلاعاتی اسرائیل و تأثیر آن در ارگان اطلاعاتی و امنیتی در سطوح بالای نظام ایران گفت: «بالاترین مقام

(۱) Comment la guerre secrète entre Israël et l'Iran devient de plus en plus visible, (12 juillet 2022), la date de consultation: 12 août 2022, <https://2u.pw/4DU7R>

(۲) جاسم محمد، اسرائیل «سر اختاپوس» را در تهران هدف می گیرد نه «پاهای آن» را.. شدت یافتن ضرب آهنگ فعالیتهای اطلاعاتی در منطقه ، همان.

(۳) مسعود الزاهد، ایران اعتراف کرد که «موساد» یک افسر ایرانی را در تهران بازجویی کرده است، (۲۳ جولای ۲۰۲۲م)، تاریخ بازدید: ۱۲ اگست ۲۰۲۲م، <https://lHDHm/pw.2u//:https>

(۴) صابر گل عنبری، احمدی نژاد: مقام ضد جاسوسی در ایران، خودش جاسوس اسرائیل بود، (۱۳ ژوئن ۲۰۲۱م)، تاریخ بازدید: ۱۹ اگست ۲۰۲۲م، <https://rTOur/pw.2u//:https>

در وزارت اطلاعات برای مقابله با جاسوسان اسرائیل، خودش جاسوس اسرائیل بود»^(۱).

سه. حمله به مراکز تولید پهبادهای ایران: اسرائیل در راستای راهبرد تازه و با هدف مقابله با برنامه توسعه پهبادی ایران، حمله به مراکز تولید پهبادها را نیز در دستور کار خود دارد. از آنجا که در چندین مورد با پهبادهای ساخت ایران به اسرائیل حمله شده است، اسرائیل حمله به مراکز پهبادی ایران را حمله دفاعی پیشگیرانه می داند.^(۲)

سوم: پیامدهای احتمالی خدشه دار شدن تصویر کلیشه ای اقتدار و توانمندی سپاه پاسداران

تصویر کلیشه ای ممکن است مثبت و یا منفی باشد. در مورد تبلیغاتی که در مورد تصویر کلیشه ای اقتدار و توانمندی سپاه پاسداران صورت گرفته، هم جنبه مثبت و هم جنبه منفی دارد و این بستگی دارد به طرفی که این تصویر را دریافت می کند. در حالیکه اقتدار و توانمندی سپاه پاسداران که نظام ایران به آن می بالد برای نظام انقلابی و شبه نظامیان خارجی آن و نیز حکومت‌های تندرو، یک امر مثبت و مطلوب به شمار می رود، این مسأله از نظر ملت ایران که خواهان تغییر هستند و سیاست‌های خارجی جمهوری ایران و نیز خشونت و سرکوب داخلی مخصوصا سرکوب اتحادیه های کارگری را نمی پذیرند یک امر منفی و نامطلوب است. البته نباید از نظر دور داشت که احزاب و گروه‌های «اصلاح طلب» و همچنین ارتش که از نفوذ فزاینده سپاه در عرصه های سیاسی و اقتصادی ایران ناراضی هستند، و نیز ملت‌هایی که از دخالت‌های سپاه پاسداران و مخصوصا «سپاه قدس» در امور داخلی کشورهايشان و نیز از فعاليت گروه‌های نیابتی ایران در کشورهای خود ناراضی هستند، از نظر اینها نیز، تصویر توان سپاه یک

(۱) احمدی نژاد: بالاترین مقام ایرانی «مقابله با جاسوسی اسرائیل» خودش جاسوس اسرائیل بود، (۱۲ ژوئن ۲۰۲۱م)، تاریخ بازدید: ۱۹ آگست ۲۰۲۲م، <https://www.bshjz.com/pw/2021/06/12/>

(۲) جاسم محمد، اسرائیل «سر اختاپوس» را در تهران هدف می گیرد نه «پاهای آن» را.. شدت یافتن ضرب آهنگ فعالیت‌های اطلاعاتی در منطقه ، همان.

امر منفی و نامطلوب است.

اکنون به تأثیرات «دکترین اختاپوس» اسرائیل بر تصویر کلیشه ای توان و اقتدار سپاه پاسداران می پردازیم:

یک. تأثیرات دکترین اختاپوس بر تصویر سپاه پاسداران در داخل ایران:

با «دکترین اختاپوس» سیر قهقرایی سپاه پاسداران انقلاب شروع شد و تصویر اقتدار و توانمندی که نظام با تبلیغات زیاد در اذهان مردم ترسیم نموده بود، خدشه دار شد. پیامدهای این امر در چندین مسأله قابل ملاحظه است:

الف. کاهش اعتماد ملت ایران به اطلاعات سپاه پاسداران انقلاب:

یکی از دستگاههای امنیتی ایران سازمان حفاظت اطلاعات سپاه پاسداران است که در سال ۲۰۰۹ میلادی تأسیس شد و یک روحانی به نام حسین طائب ریاست آن را بر عهده داشت. اما در پی افزایش حجم عملیات اسرائیل در داخل ایران، از مقام خود بر کنار شد و اکنون محمد کاظمی که یک چهره نظامی است، ریاست آن را بر عهده دارد^(۱).

علی رغم اینکه سپاه پاسداران به دنبال هر ترور و سرقتی که در ایران رخ داده است، با تهدید به انتقام و یا تکذیب واقعه و یا کم اهمیت جلوه دادن آن و نیز بازداشت افرادی که هیچ ارتباطی با آن رخدادها ندارند، همواره تلاش نموده جلوی شوک ناشی از آن را گرفته و اذهان عمومی را منحرف سازد، اما واقعیت این است که حجم گسترده ترورهای اسرائیل در داخل ایران، تصویر و اعتبار این نهاد امنیتی را زیر سؤال برده است.

همچنین عملیات اسرائیل، سپاه پاسداران انقلاب را دچار سردرگمی کرده و به طور ضمنی انتقادهایی علیه آن را به راه انداخته است. رئیس مرکز مطالعات راهبردی مجلس ایران گفته که ایران به «پناهگاه جاسوسان» تبدیل شده است. او همچنین از نمایندگان مجلس خواست تا مسئولین رده بالای امنیتی و اطلاعاتی استعفا بدهند. همچنین عملیات اسرائیل

(۱) فراس الیاس، «شکارچی جاسوسان» رئیس اطلاعات سپاه پاسداران شد، (۲۴ ژوئن ۲۰۲۲م)، تاریخ بازدید: ۱۹ آگست ۲۰۲۲م، <https://www.ayq.com/IIAyQ/pw/2u/>

فرماندهان سپاه را نیز تحت تأثیر قرار داده است. سردار حسین سلامی فرمانده سپاه گفته است: «این جنگ اطلاعاتی امروز به یک جنگ واقعی تر تبدیل شده است» او همچنین هشدار داد که «دشمن تمام امکانات خود را به میدان آورده است» او همچنین به همکاران خود یاد آور شد که «بسیاری از حکومتها توسط قدرتهای جهانی و بوسیله عملیات اطلاعاتی سرنگون شده اند»^(۱).

این چنین است که با سریال ترورها تصویر موهوم و تخیلی که از اقتدار سپاه در اذهان مردم شکل یافته بود، آسیب دید تا جایی که برخی از آنان احساس ناامنی می کنند. اکنون در سایه دولت ابراهیم رئیسی که منتسب به جریان «تندرو» است و با رویکردهای سپاه همسو است، نابسامانی اقتصاد ایران احتمالاً موج تازه ای از گرانیها را به دنبال داشته باشد. و در نتیجه خیزش اعتراضی مجدد مردمی منجر به درگیری مردم با نیروهای بسیج که بخشی از بدنه سپاه است خواهد شد. پیش از این، اعتراض کنندگان در جریان ناآرامیهای ۲۰۱۸ میلادی و اعتراضات قبل از آن، با سر دادن شعارهایی مخالفت خود با سیاستهای منطقه ای ایران را فریاد زدند آنان در جریان اعتراضات شعارهایی با این مضمون سردادند: «نه غزه، نه لبنان، جانم فدای ایران»، «سوریه را رها کنید، فکری به حال ما کنید» و «مرگ بر حزب الله». از نظر مردم ایران، حزب الله بیشترین سهم از بخشش رژیم را می برد و سپاه پاسداران برای تقویت جایگاه حزب الله در لبنان کمر همت بسته است^(۲).

آنچه امروز سپاه را بیشتر در تنگنا قرار داده، رسانه ای شدن دست داشتن مقامات و شرکتهای وابسته به این نهاد در فساد اقتصادی همزمان با عملیات اسرائیل در ایران است. بعد از مسأله اختلاس حدود ۸ هزار میلیارد تومانی در شرکت «یاس» که مربوط به «سپاه قدس» است، سپاه

(۱) راز ناکامی ایران در توقف حملات اسرائیل علیه اهداف ارزشمندش چیست و آیا خود نظام در معرض تهدید است؟ عربی پست، (۲۰ جولای ۲۰۲۲م)، تاریخ بازدید: ۱۹ اگست ۲۰۲۲م، <https://www.ecfqt/pw.rtf>

(۲) Thierry Kellner, Mohammad Reza Djalili, L'ambition régionale contrariée de l'Iran, (France: The conversation 7 ,décembre,) 2018 p6.

پاسداران هم اکنون شاهد رسوایی دست داشتن مقامات این نهاد در فساد شرکت «فولاد مبارکه» اصفهان است. گفتنی است که در فولاد مبارکه اصفهان حدود ۹۲ هزار میلیارد تومان اختلاس صورت گرفته است.^(۱) ناتوانی سپاه پاسداران در مقابله با راهبرد اسرائیل، انتقاد جریان «اصلاح طلب» از این نهاد را به دنبال داشته است. در این زمینه می توان به اظهارات یک چهره سیاسی «اصلاح طلب» در مصاحبه با روزنامه «فایننشال تایمز» بریتانیایی اشاره کرد. او درباره توانایی اسرائیل در نفوذ به ایران و اجرای عملیات در تهران گفت: «به نظر می رسد که اسرائیل یک سازمان عریض و طویلی در تهران ایجاد کرده و به راحتی عملیات خود را ساماندهی می کند. مسلماً اسرائیل امنیت ایران را هدف قرار داده تا جایگاه آن را در نظر مردم خدشه دار کند»^(۲).

ب. تقویت جایگاه ارتش ایران: دریادار حبیب الله سیاری معاون هماهنگ کننده فرمانده ارتش در مصاحبه ای با خبرگزاری «ایرنا» مطالبی را اظهار کرد که نشان از وجود اختلافاتی میان این دو نهاد نظامی دارد. او در این مصاحبه خود به طور بی سابقه ای بدون اینکه نامی از سپاه ببرد، به این نهاد نظامی تاخت. این امر نشان از «نارضایتی ارتشیان» از افزایش نفوذ سپاه پاسداران در بخشهای مختلف سیاسی و اقتصادی دارد. سیاری گفته بود: «ما (ارتش) در سیاست دخالت نمی کنیم.. سیاست زدگی برای نیروهای مسلح یک آسیب است... به صلاح نیروهای مسلح نیست که در اقتصاد دخالت کنند... نیروهای ارتش از کار موازی پرهیز می کنند»^(۳). برای مقابله با خطر راهبرد تازه اسرائیل، تهران تصمیم گرفت در برنامه توسعه موشکی و پهبادی که زیر نظر سپاه است، از نیروهای ارتش نیز استفاده کند. مسعود رضایی که یک پژوهشگر ایرانی است در مقاله

(۱) مسعود الزاهد، یک رسوایی ایران را تکان داد.. فساد ۳ میلیارد دلاری در کارخانه فولاد، (۲۳ آگست ۲۰۲۲م)، تاریخ بازدید: ۲۴ آگست ۲۰۲۲م، <https://wCzTF/pw.۲u//>

(۲) راز ناکامی ایران در توقف حملات اسرائیل علیه اهداف ارزشمندش چیست و آیا خود نظام در معرض تهدید است؟، همان.

(۳) پایگاه الرؤیه، رابطه پیچیده سپاه با ارتش.. و یک سوم اقتصاد ایران در اختیار سپاه، (۱۷ مارچ ۲۰۲۲م)، تاریخ بازدید: ۲۰ آگست ۲۰۲۲م، <https://ueDrz/pw.۲u//>

ای در وبسایت «نشنال اینترست» امریکایی از افزایش تعداد بسترهای مشترک میان سپاه و ارتش خبر داد و گفت که رزمایش ارتش در آوریل ۲۰۲۲ میلادی به منزله اعلان رسمی در خصوص تغییر جایگاه این نهاد نظامی در راهبردهای دفاعی ایران است^(۱).

دو. تأثیر دکترین اختاپوس بر تصویر اقتدار سپاه پاسداران در سطح منطقه:

دکترین اختاپوس تصویر سپاه پاسداران در سطح منطقه را نیز تحت تأثیر قرار داده است که در اینجا به توضیح این تأثیر می پردازیم:

الف. تأثیر در قدرت بازدارندگی ایران: مقامات ایران همواره از قدرت بازدارندگی کشورشان دم می زنند. اما «دکترین اختاپوس» اسرائیل نشان داد که این قدرت بازدارندگی ایران رخنه های زیادی دارد. مسعود رضایی نیز به این واقعیت اشاره ای نموده و نوشته است که این راهبرد تازه اسرائیل «به میزان زیادی اعتبار بازدارندگی ایران را کاهش داد»^(۲). اسرائیل توانست عملیات ترور، انفجارها و عملیات تخریبی خود را با موفقیت در داخل ایران انجام دهد اما عملیات ترور سپاه پاسداران به طور مفتضحانه ای شکست خورد. مقامات امریکایی نیز گفتند که «شکست طرح سپاه برای ترور دو تن از مقامات دولتی پیشین امریکا، حکایت از عدم توانایی سپاه ایران دارد»^(۳). سازمان اطلاعات ترکیه نیز توانست طرح سپاه پاسداران برای ترور دو اسرائیلی در خاک ترکیه را خنثی کند. همچنین شبکه تلویزیونی «ایران اینترنشنال» که مخالف نظام ایران است، در ۳۰ آگست ۲۰۲۲ میلادی خبر داد که ناوگان دریایی امریکا تلاش سپاه پاسداران برای مصادره کشتی بدون سرنشین متعلق به ناوگان پنجم دریایی امریکا در آبهای خلیج را ناکام گذاشت. و بدین سان واقعیت اقتدار و توانمندی سپاه پاسداران که

(۱) عبد الرحمان النجار (مترجم)، سلاحی تازه.. در صورت بروز جنگ با اسرائیل، ایران اینگونه آماده می شود، وبسایت ساسه پست، (۲۹ ژوئن ۲۰۲۲م)، تاریخ بازدید: ۲۹ آگست ۲۰۲۲م، <https://www.cqqr.com/pw/fu/>

(۲) عبد الرحمان النجار، مترجم: سلاحی تازه.. در صورت بروز جنگ با اسرائیل، ایران اینگونه آماده می شود ، همان.

(۳) وبسایت دیارنا، طرح ناکام ترور در ایالات متحده، نشان از عدم توانمندی سپاه پاسداران انقلاب دارد ، همان.

دستگاه تبلیغاتی ایران آن را یک قدرت شکست ناپذیر جلوه می دهد، در سطح منطقه بر همگان نمایان گشت.

ب. تأثیر دکترین اختاپوس بر محور مقاومت: اکنون مردم بسیاری از کشورهای منطقه از جمله سوریه، عراق و لبنان دیگر به ایران و گروههای نیابتی آن روی خوش نشان نمی دهند. و علی رغم اینکه گروههای نیابتی ایران تلاش می کنند مخالفین خود را با کشتار، ترور و سرکوب اعتراضات مردمی ساکت کنند، اما باز هم مردم این کشورها از مخالفت با گروههای نیابتی ایران، سیاستها و فساد آنها دست بر نمی دارند و همواره با دخالتهای ایران از طریق «سپاه قدس» در امور داخلی کشورشان مخالفت می کنند. محور مقاومت که «سپاه قدس» آن را مدیریت می کند و از سال ۲۰۱۸ میلادی بدینسو دچار نابسامانیهایی شد بعد از ترور قاسم سلیمانی در سال ۲۰۲۰ میلادی، تعریف چندانی ندارد. اعتراضات گسترده مردمی که در ماه اکتبر ۲۰۱۹ میلادی در عراق و لبنان به راه افتاد، «محور مقاومت» را از پروژه های اصلی شان دور کرد. در لبنان اعتراض کنندگان علیه فساد گسترده و اوضاع نابسامان اقتصادی شعار دادند. مردم لبنان همچنین به طور مستقیم علیه حزب الله شعار دادند و آن را مسئول انفجار سال ۲۰۲۰ بندر بیروت دانستند^(۱). اکنون نیز اختلافات سیاسی در عراق بالا گرفته است و طرفداران مقتدی صدر مخالفت خود را با دخالتهای ایران از طریق شبه نظامیان در امور کشور ابراز می کنند.

با توجه به شرایط منطقه که از یک طرف نظامیان وابسته به ایران در کشورهای عربی شکست خورده اند و از دیگر سو، حملات اسرائیل به اهداف ایرانی شدت گرفته است و مذاکرات هسته ای نیز بی نتیجه باقی مانده، اکنون ایران روی تقویت توانمندی نیروهای نظامی خود تمرکز کرده است و این امر ممکن است کاهش کمکهای مالی ایران به گروههای نیابتی را به دنبال داشته باشد؛ مخصوصا در این شرایط که اسرائیل تمام تحرکات این گروههای نیابتی را زیر نظر دارد و با حملات گسترده ای که

(۱) «L'axe de la résistance»: l'expansionnisme régional iranien, Op Cit, Pp۱۴, ۱۳.

به آنان مخصوصاً در داخل سوریه انجام می دهد، مانع وصول هرگونه کمکهای تسلیحاتی به آنان می شود.

برآیند

راهبرد اسرائیل در قبال ایران مبنی بر انجام عملیات تخریبی و انفجارها و همچنین عملیات ترور در داخل خاک ایران، تا حد زیادی اعتبار و آوازه سپاه پاسداران را در داخل و خارج ایران خدشه دار کرد و دیگر سپاه پاسداران آن قدرت شکست ناپذیری نیست که نتوان در مقابل فعالیتهای منطقه ای آن ایستاد و دیگر از آن قدرت تخیلی که رسانه های ایران و رسانه های وابسته به ایران در کشورهای عربی به سپاه پاسداران بخشیده بودند، خبری نیست. همچنین نباید تأثیر «دکترین اختاپوس» بر راهبرد دفاعی ایران را از نظر دور داشت. این دکترین ایران را بر آن داشت تا با اجرای اصلاحاتی در راهبرد دفاعی خود، نقشهای بیشتری به ارتش واگذار کند و ساز و برگ نظامی بیشتر و متنوع تری به این نهاد نظامی اختصاص دهد.

در سایه راهبرد تازه اسرائیل که بر اساس آن جنگ سایه را به داخل ایران کشانده و از آن به «دکترین اختاپوس» یاد می کند، انتظار می رود کارآمدی، توانمندی و اعتبار سپاه پاسداران وارد سیر قهقرایی شود. در نتیجه نظام مجبور خواهد شد تا به ارتش بیشتر میدان دهد تا در تأمین امنیت داخلی ایران نقش پر رنگ تری ایفا نموده و بر شکستهای اطلاعاتی ایران سرپوش بگذارد. اگر چنین شود، حمایتهای نظامی و مالی ایران به خارج کاهش یافته و این امر کارایی و توانمندی بازوهای نیابتی ایران را که به آنها «محور مقاومت» گفته می شود، تحت تأثیر قرار می دهد و ایران در صدد ترمیم اعتبار نیروهای سپاه پاسداران انقلاب که ضامن بقای نظام ایران است، بر خواهد آمد.

